

Pingoruïne in hartje Lhee

Locatie 3152 op de provinciale pingo site www.pingoruines.nl

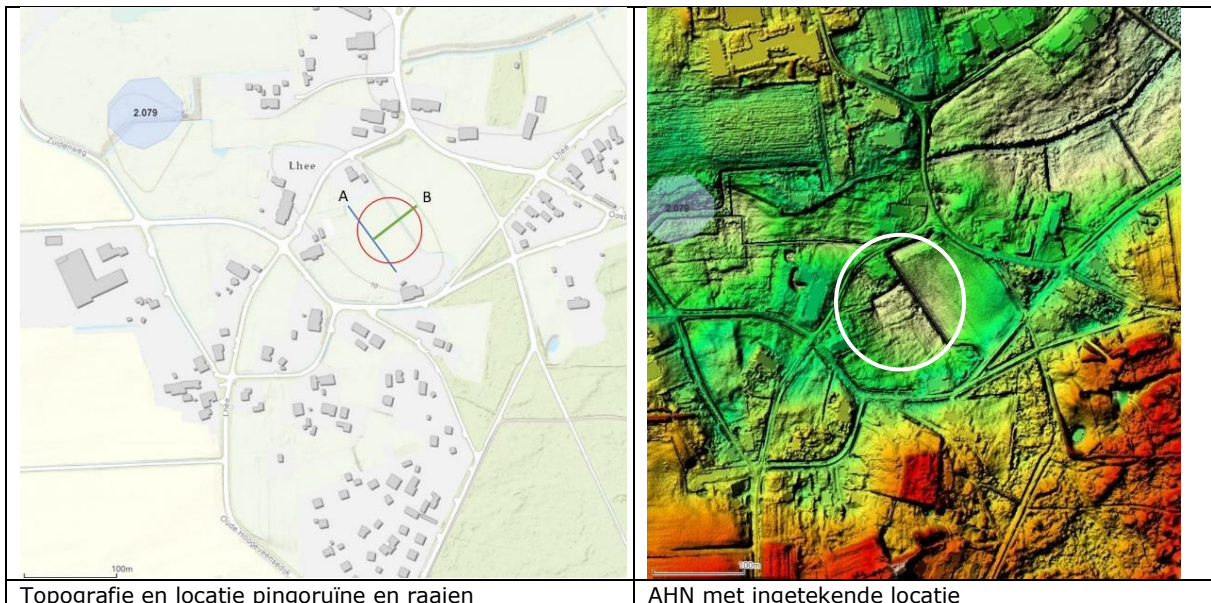
Anja Verbers, Landschapsbeheer Drenthe, december 2023

Inleiding

In Lhee is een zeer bevlogen groep vrijwilligers actief, die op eigen initiatief in grote delen in hun woonomgeving boringen hebben uitgevoerd. Ze willen de geschiedenis van Lhee beter begrijpen en gaan er vanuit dat Lhee een van de oudste dorpen in Drenthe is. Door de boringen proberen ze dit te verifiëren. De trekker van deze vrijwilligersgroep is Annemarie Blom. In het najaar van 2022 nam Annemarie contact op met Landschapsbeheer Drenthe waarbij ze aangaf dat hun groep graag met Anja Verbers van Landschapsbeheer Drenthe en trekker van het Pingo Programma mee zou werken aan het onderzoek naar een mogelijke pingoruïne centraal in Lhee (fig. 1). Ook is daar volgens de groep aan de rand van het grasland een bron aanwezig. Deze locatie stond nog niet als zodanig op de 'pingokaart' en heeft daarom een nieuw nummer gekregen, in dit geval 3152.

Figuur 1. A. Het grasland gezien vanuit het westen en b. de erg diepe sloot die de laagte doorkruist (foto's: Anja Verbers).

Figuur 2: kaartoverzicht locatie 3152

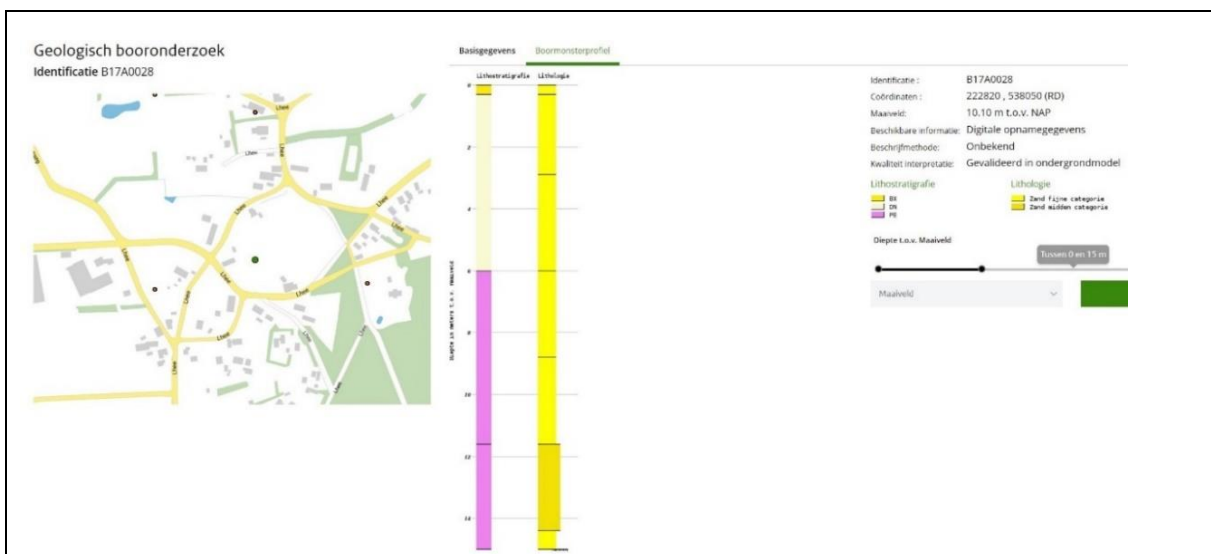
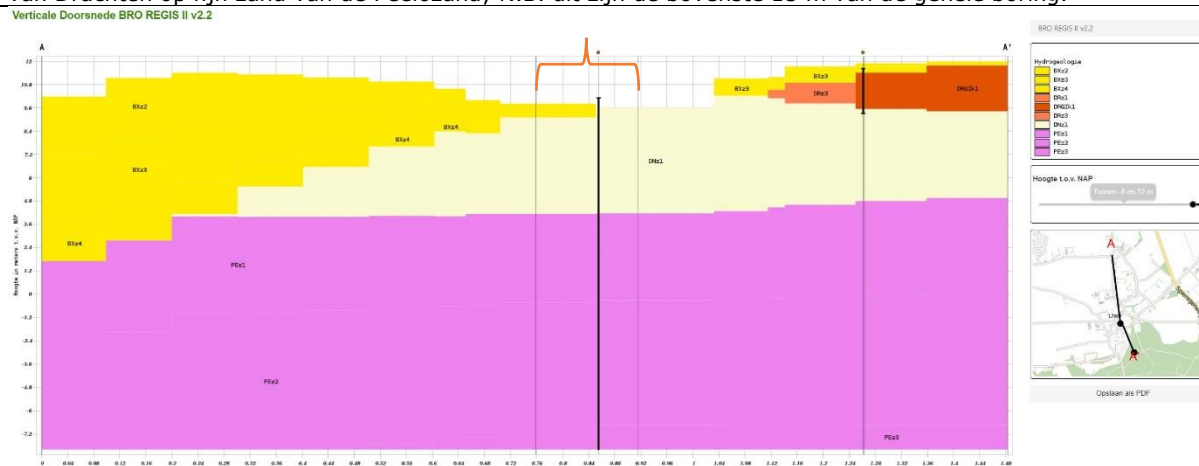
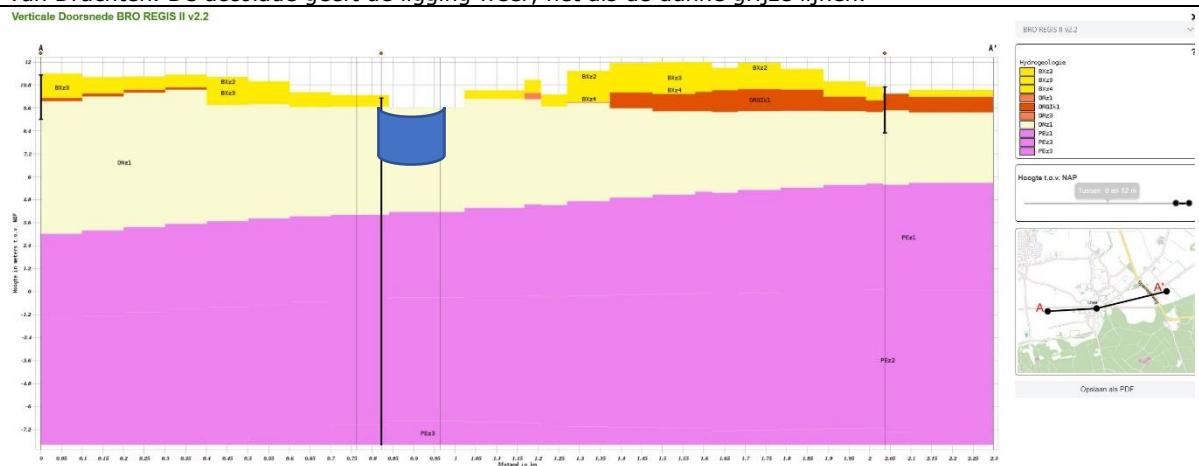

Fig. 3a. Er is 1 Dinoboring aanwezig aan de westzijde van de laagte: beperkt dekzand op zand van de Formatie van Drachten op fijn zand van de Peelozand; N.B. dit zijn de bovenste 15 m van de gehele boring.

3b. Dinoprofiel N-Z, dekzand wigt uit in het noorden en keileem in het zuiden. Er is een 'venster' in de Formatie van Drachten. De accolade geeft de ligging weer, net als de dunne grijze lijnen.

3c. Dinoprofiel W-O, situatie is vergelijkbaar met het profiel hierboven. De diepte van de pingoruïne is schematisch ingetekend.

Figuur 3. (Bronnen: www.pingoruines.nl en Dinoloket.nl)

Context

Tijdens de voorbereiding, bij het maken van een kaartenanalyse, ontstond het vermoede dat het om een uitblazingskom zou gaan of om een kop van een beekdal, die een tweede tak heeft naar het westen (zie kaartfragmenten in fig. 2). Maar de groep wilde toch graag een gezamenlijk onderzoek, omdat zij een ander idee hadden. Op 1 november 2022 is er daarom een gezamenlijk een velddag geweest waarbij in twee raaien een aantal boringen zijn gezet. Op basis van hun verhalen is van zuid naar noord geboord, richting de bron en dwars door het grasland, waaromheen van oudsher al de wegen in Lhee liggen.

Onderzoek/Veldwerk

De boringen in raai A leverden een beeld op dat het meest aan een uitblazingskom deed denken: een ondiepe laagte in dekzand, met een podzolprofiel waarop in meerdere lagen een uitgeloogde toplaag aanwezig was. Deze toplaag bestaat deels uit stuifzand en deels uit opgebrachte grond (zie fig. 4a). Deze raai A bracht geen duidelijk antwoord op de vraag of het hier om een pingoruïne zou gaan, de waarschijnlijkheid was eerder dat dit niet het geval was. De mogelijke bron aan de noordzijde vertoont namelijk ook geen link met de –mogelijke– pingoruïne. Er is daarom nog een tweede raai geboord (B) loodrecht op de eerste (zie fig. 4b en fig. 5). Hier vonden we wel een veen- en gyttjapakket. De zeer diep ingesneden sloot (zie fig. 6) loopt in feite zo goed als door het centrum van de pingoruïne. Een van de boringen die door de groep al eerder is uitgevoerd (met zwarte rand) is opgenomen in profiel A, en was destijds voor mij geen aanleiding om een pingoruïne te verwachten.

Figuur 4a. Een gecompileerde foto van boring A2 en 4b. Het diepste punt van boring B4, met de overgang van gyttja naar de Formatie van Peelo op -3,35m (foto's: Anja Verbers)

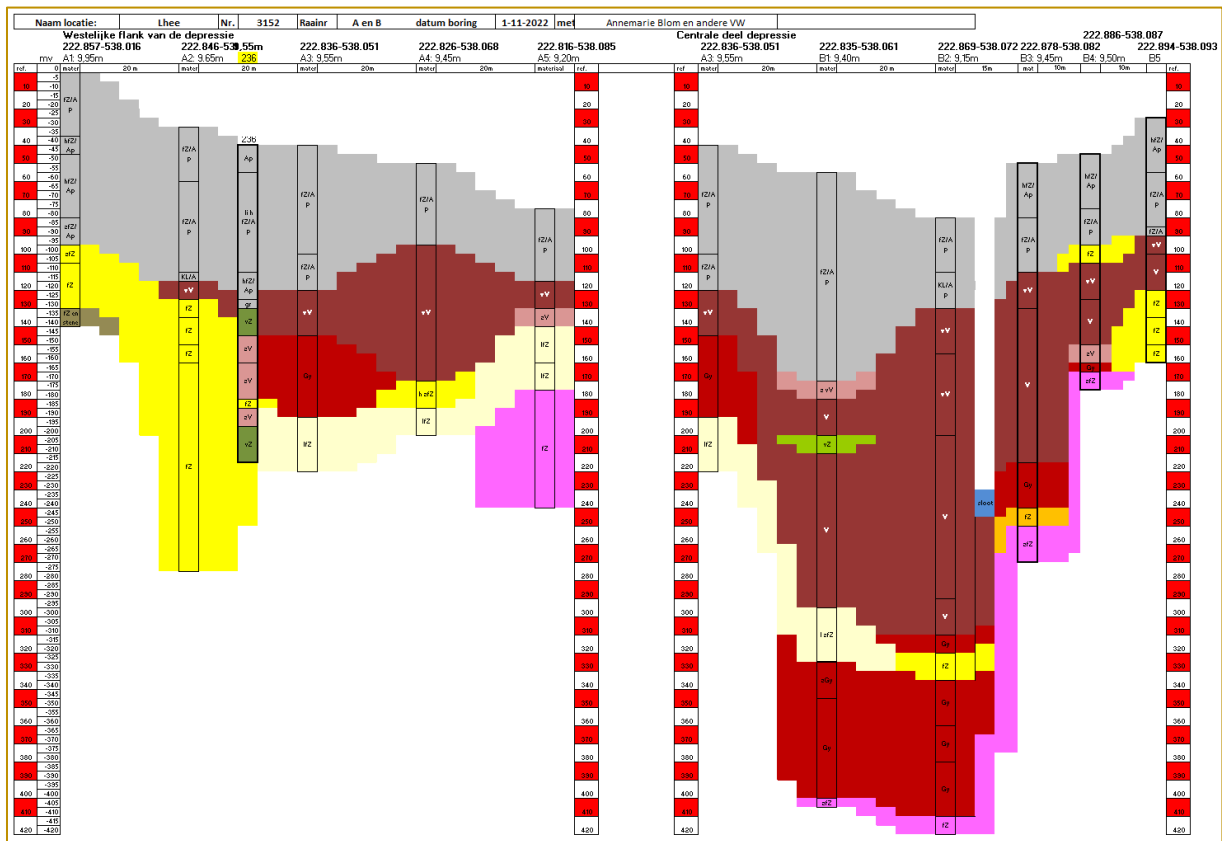
Conclusies

Op basis van het onderzoek en de daaruit samengestelde profielen kan worden geconcludeerd dat het hier om een kleine maar vrij gave pingoruïne gaat. Zonder de opgebrachte grond (deels esdek) is de pingoruïne 3,20m diep en heeft hij een doorsnede van 75m. Het onderste deel bestaat uit een vulling van gyttja, daarna is er een periode zand ingestoven (Oude Dryas?) en vervolgens heeft zich een veenpakket ontwikkeld in het Holoceen. In de historische tijd is er een zanddek op aangebracht om het terrein geschikt te maken voor landbouwkundig gebruik, ook is er vervolgens een extreem diepe sloot in gegraven (160 cm), om het perceel te ontwateren. Het profiel uit het Dinoloket (zie fig. 3) laat zien dat de Formatie van Peelo ongeveer op 6m diepte ligt, maar we vinden dit al op ongeveer 1,70m. Op het Peelozand ligt een dun pakket van de Formatie van Drachten. Bij Raai A zien we dat aan de zuidzijde een dik pakket dekzand aanwezig is. Dit dekzand zien we ook aan de uiterste oostzijde van raai B, hierin is een podzolbodem aanwezig, en het veen heeft dit dekzand pas veel later in te Holoceen overgroeit.

De diepte, de vulling met veen en daaronder wat ingewaaid zand en dan gyttja, in combinatie met de steile hellingen, maakt dat het met zekerheid een pingoruïne is; dit deel van het pingoruïne is nu nog gaaf aanwezig, wat de locatie ook zeer interessant moet hebben gemaakt voor vroege bewoners. Het zanddek beschermt enerzijds het veen tegen oxidatie, maar door de grote dikte druk het ook het veen pakket in elkaar. De enorm diepe sloot, ingetekend in profiel B en in de foto impressie van figuur 6, draagt bij aan de oxidatie of veraarding van het veen en daarmee aan de aantasting van

de pingoruïne, waarbij het pollenarchief verloren gaat. De bevindingen van het onderzoek biedt een nieuwe 'historische' laag aan de geschiedenis van Lhee, en het zou jammer zijn als er onzorgvuldig wordt omgegaan met deze locatie. ER zijn in Drenthe veel pingoruïnes, maar er zijn er niet zoveel die nog vrijwel gaaf zijn, omdat in het verleden op veel locaties veen in gewonnen, de recente geschiedenis van de laatste 5000 jaar is daarmee -deels- verloren gegaan. Doordat stuifzand het veen hier bedekte in vrij recente tijd, is het veen hier bewaard.

Een aanbeveling zou zijn om de sloot ten dele te dempen, tot boven de veengrens, ne om het land niet diep te ploegen.

Figuur 5. Profielen van locatie Lhee, nummer 3152, op basis van de boringen, resp. raai A en raai B. (uitwerking brongegevens en interpretatie door Anja Verbers, Landschapsbeheer Drenthe)

Figuur 6: Een foto impressie van het veldwerk, met de diepe sloot waarin onderin het veen zichtbaar is (rode accolade), de oude lindeboom vlak bij de bron en vrijwilligers en collega Dirk Matthijs Meijberg van Landschapsbeheer Drenthe (foto's: Anja Verbers).